

טור מדד מרץ 2013

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

- **סיכויי ההצלחה של המשא ומתן בחסות הממשל האמריקני** - עוד לפני שפרץ המשבר האחרון במאמצי התיווך של הממשל האמריקאי להוביל את ישראל והפלסטינים להסכם שלום, ירדה רמת האמון של הציבור היהודי בישראל בסיכויי ההצלחה של מאמצים אלה לשפל חסרת תקדים: 92% העריכו כי הסיכויים לכך נמוכים מאוד או די נמוכים. קונצנזוס כזה מעיד כי התחושה משותפת לכלל המחנות הפוליטיים. ואכן פילוח של התשובות לפי שיוך עצמי למחנה פוליטי זה או אחר מראה זאת: בימין 95% מעריכים כנמוכים את הסיכויים להצלחה, במרכז 88.5% ובשמאל 87%. גם בציבור הערבי רוב סבור כי סיכויי ההצלחה של המגעים הם קלושים ואולם רוב זה קטן בבירור מאשר הציבור היהודי – 62%.
- **דחיפות השגת הסכם עבור ישראל** - הציבור נחלק בצורה שונה ופחות נחרצת בשאלה עד כמה דחוף לישראל להגיע להסכם שלום עם הפלסטינים: רוב קטן בציבור היהודי (52%) סבור שדחוף מאוד או די דחוף, לעומת 45.5% המחזיקים בדעה שהגעה להסכם היא בכלל או לא כל כך דחופה מבחינת ישראל. כצפוי, הפערים בין המחנות הפוליטיים בשאלה זו גדולים ביותר. כך, שיעור מי שחושבים שהנושא דחוף מאוד או די דחוף עומד על 37% בימין, 68% במרכז, ו 87% בשמאל. גם הציבור הערבי חצוי בשאלה זו, כאשר שיעור הסבורים כי יש דחיפות לדבר מנקודת הראות הישראלית הוא זהה כמעט לשיעורם בקרב היהודים – 53%.
- **מעורבות אירופית** - כיצד מתייחס הציבור בארץ לניסיונות של אירופה, הנעשים במקביל לאלו של ארה"ב, למצוא פתרון לסכסוך הישראלי-ערבי וכיצד לדעתו היא יכולה לתרום לקידום השלום? ככלל, עמדת הציבור היהודי לפי המעורבות האירופית מסויגת ביותר: 76% בטוחים או חושבים שאירופה אינה פועלת כלפי ישראל בנושא זה בהגינות. עמדה ספקנית זו עשויה להסביר מדוע ציבור זה חצוי בשאלה האם חבילת הסיוע הכלכלי, הפוליטי והביטחוני חסרת התקדים שהציעו מדינות אירופה לישראל כדי לקדם הסכם שלום עם הפלסטינים תשפיע על נכונותם האישית לתמוך בהסכם. כך, 47% אמרו שאירופה חשובה לישראל ולכן ההצעה הזאת תשפיע, או יכולה להשפיע תלוי בפרטי ההצעה, על הנכונות האישית שלהם לתמוך בהסכם. 42% השיבו שאירופה אמנם חשובה לישראל, אבל ההצעה לא תשפיע על נכונותם לתמוך בהסכם. לדידם של 7% אירופה אינה חשובה לישראל, ואין להם לפיכך עניין במה שיש לה להציע בהקשר של הסכם שלום. כלומר, רובו המכריע של הציבור היהודי (כ 90%) סבור שאירופה חשובה לישראל, אך עבור חלק ניכר ממנו חשיבות זו כנראה אינה מספקת כדי להשפיע על נכונותו לתמוך בהסכם שלום בעקבות "החבילה" שהיא מציעה. תמונה שונה מתקבלת כאשר מדובר בניסיונות של אירופה לשכנע את ממשלת ישראל וחברי הכנסת לתמוך בהסכם שלום

המבוסס על הנוסחה של שתי מדינות לשני העמים. רוב (58%) סבור כי שדרוג משמעותי של הקשרים הפוליטיים, הכלכליים והביטחוניים בין אירופה וישראל, יחד עם נקיטת צעדים מצד ממשלות, עסקים וצרכנים מאירופה שיעלו לישראל ביוקר אם המצב הקיים לא ישתנה, כולל בנושא ההתנחלויות, ישפיעו על הממשלה והכנסת לתמוך בהסכם. לעומת זאת, רק מיעוט של 10% חושב שהממשלה והכנסת ישתכנעו לקבל את ההסכם אם אירופה תסתפק בשיטת הגזר, היינו תשדרג את הקשרים עם ישראל, וכשיעור הזה (9%) סבורים שהפעלת מקל הסנקציות תספיק בכדי להשפיע על הנכונות של הממשלה והכנסת לתמוך בהסכם. בציבור הערבי מיעוט גדול (48%) מעריך שאירופה אינה מתווכת הוגן בניסיונות להשגת שלום בין ישראל לפלסטינים. 31% מעריכים כי שילוב בין מקל וגזר, דהיינו שדרוג היחסים עם ישראל במקביל לענישתה על מיאון להתקדם בתהליך הם שיולידו את התוצאות הטובות ביותר במונחי השפעה על מקבלי החלטות הישראלים.

- **יחסי ישראל-טורקיה** - על פי הדיווחים בתקשורת, בקרוב ייחתם בין ישראל וטורקיה הסכם לסיום המשבר שפרץ ביניהן בגלל פרשת המרמרה. כן פורסם כי במסגרת ההסכם ישראל תשלם פיצויים למשפחות הנפגעים ואילו הטורקים יחדשו את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל. על רקע זה שאלנו: מי לדעתך משתי המדינות אחראית יותר להתדרדרות היחסים ביניהן ועד כמה חשוב לישראל לשפר את יחסיה עם טורקיה לאור המצב במזרח התיכון. התשובות מלמדות שבשתי השאלות יש לציבור היהודי עמדות נחרצות: מצד אחד, רוב מכריע (81%) בדעה שטורקיה אשמה יותר ומצד שני, רוב דומה (73%) סבור שחידוש היחסים עם טורקיה הוא חשוב מאוד או די חשוב. בציבור הערבי הרוב (54%) מטיל על ישראל את עיקר האחריות להידרדרות המשבר עם טורקיה ו-79% מעריכים כי חיוני לסיים את המשבר.

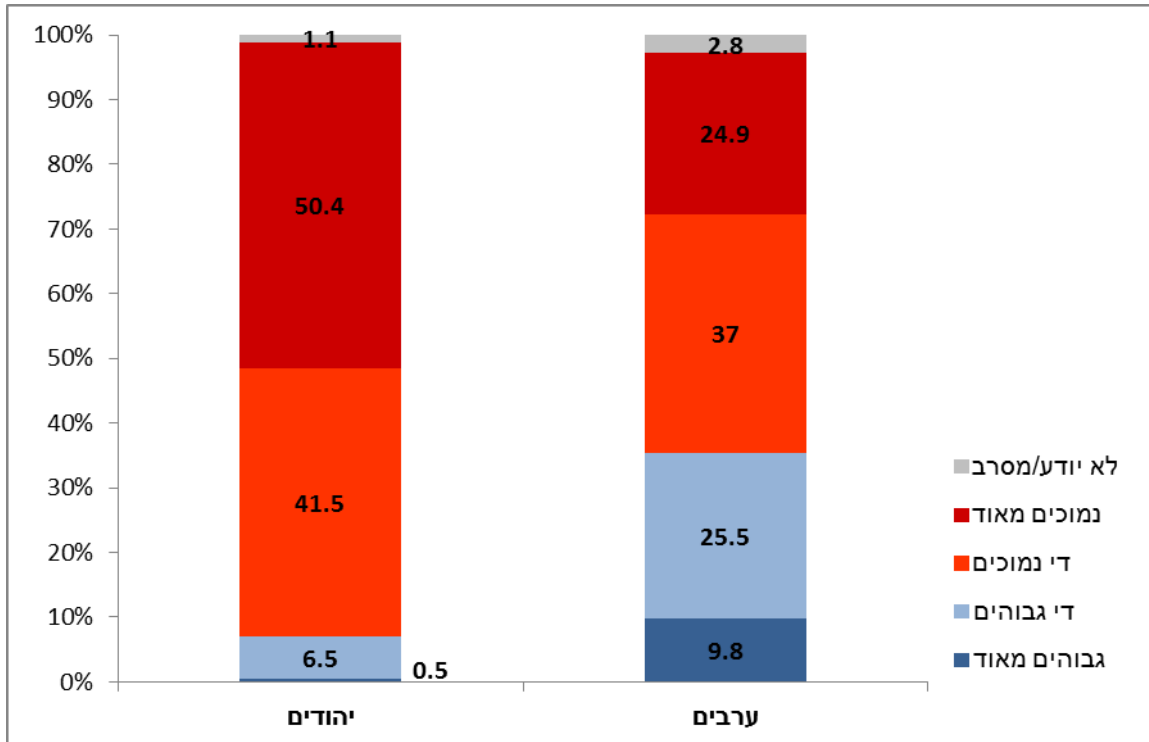
- **הביקורת של יעלון על הממשל האמריקני** - על רקע הביקורת שמתח השר יעלון על מדיניות החוץ האמריקנית במזרח התיכון ובמקומות אחרים בעולם והתגובות האמריקניות השליליות לביקורת זו, שאלנו האם דבריו יכולים לפגוע משמעותית בשיתוף הפעולה המדיני בין שתי המדינות. התשובות מלמדות שהציבור היהודי נחלק שווה בשווה בין מי שסבורים כי היא יכולה לפגוע (46.5%) לבין מי שסבורים כי אינה יכולה (49%). עמדה חד משמעית הרבה ביותר מגלה הציבור בשאלה האם יעלון צודק באמירתו כי ארה"ב מגלה חולשה במדיניות החוץ שלה: מתברר כי הרוב (65%) בטוחים או חושבים שיעלון צודק. עם זאת, רוב ברור (72%) סבורים שלא היה נכון מצד יעלון להשמיע את ביקורתו זו בפומבי, כלומר, גם במקרה זה, כמו בעניין היחסים עם טורקיה, הציבור מאמץ גישה פרגמטית. גם הציבור הערבי כמעט חצוי בדעתו בעניין ההשפעה שיכולה להיות לביקורת של יעלון על יחסי ישראל-ארה"ב, כשמעט יותר סבורים שתיכחן השפעה (43% לעומת 38%). השיעור הגבוה יותר מבין המרוויינים הערבים (44%) סבור כי לא היה צדק בדבריו לגבי מדיניות החוץ האמריקנית. לעומת זאת שלא כמו בציבור היהודי

השיעור הגבוה יותר (48%) לא הסכימו עם הטענה כי לא נכון היה מצדו להביע ביקורת זו בפומבי.

- **תפקוד שרים בממשלה -** למרות שרוב הציבור היהודי סבור שיעלון לא נהג בחכמה כשמתח בפומבי ביקורת המדיניות האמריקנית, הוא עדיין נהנה מציון ממוצע גבוה יחסית (6.55) על תפקודו כשר הביטחון, בהשוואה, למשל, לציונים הנמוכים שקיבלו שר החוץ אביגדור ליברמן, (5.45), שרת הבריאות יעל גרמן (5.38), ושר האוצר יאיר לפיד (4.27). עם זאת, יש לשים לב כי הציון הממוצע שנתנו המרואיינים היהודים ליעלון הוא עדיין רק בין "מספיק" ל-"כמעט טוב", ושהציון הממוצע המשוקלל של כל ארבעת השרים (5.40) הוא פחות מ"מספיק". בציבור הערבי ציוני כל השרים נמוכים בהרבה מאשר בציבור היהודי (ממוצע 4.28) וגם סדר שביעות הרצון מהם שונה: בראש מובילה שרת הבריאות יעל גרמן (5.8), תחתיה השר יעלון (4.94), והשרים לפיד (3.33) וליברמן (3.05).

מדד המשא ומתן לחודש זה : מדגם כללי 45.2 (מדגם יהודים 40.4)

תרשים החודש: הסיכוי שבחודשים הקרובים ישראל והפלסטינים בתיווך וסיוע של הממשל האמריקני יצליחו להגיע למסגרת להסכם שלום (%)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ושל המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 30-31 במרץ 2014, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: יסמין אלקלעי.